

Od kamiennych narzędzi do języka: Porównanie modeli protojęzyka opartych na pantomimie i archeologii

Co prehistoryczne kamienne narzędzia mogą nam powiedzieć o czasach, w których zostały wytworzone i ludziach, którzy je wytworzyli? Dostępność surowca, techniki znane człowiekowi prehistorycznemu, a być może nawet granice funkcjonujących jeszcze do niedawna obszarów kulturowych... Ale czy mogą one także dać nam wskazówkę na temat tego, jacy byli ludzie żyjący w czasach prehistorycznych? Czy byli zdolni do tworzenia językowych analogii, w co wierzyli, czy używali języka?

Odpowiedzi na te pytania są niezwykle istotne, gdyż pozwalają na zrozumienie kim dokładnie są ludzie i jakie są ich charakterystyczne cechy. A jeśli nie posiadają takich cech, to czy jest to kwestia stopniowa ich zaawansowania? Ostatnie odkrycia z dziedziny nauk poznawczych wzbudziły zainteresowanie tymi ważnymi zagadnieniami, skutkując licznymi interdyscyplinarnymi badaniami, których celem było pozwolenie nam na lepsze zrozumienie tego kim jest człowiek. Archeologia poznawcza również stara się pomóc w odnalezieniu odpowiedzi na powyższe pytania. Analizując prehistoryczne narzędzia stara się dowiedzieć jak najwięcej o ich użytkowniku. W tym projekcie chcemy zająć się ewolucją języka z nowej perspektywy, łącząc gruntowną analizę archeologiczną z podejściem eksperymentalnym.

Przypuszcza się, że język rozwijał się stopniowo, a pierwszym jego stadium był tzw. Protojęzyk (teoretyczny etap poprzedzający język nowoczesny i pozbawiony gramatyki). Projekt ma na celu oszacowanie, czy prehistoryczni ludzie potrzebowali pewnego rodzaju języka w określonym momencie prehistorii, proponując teoretyczny model wykorzystujący ograniczenia wynikające z parametrów materiału archeologicznego. Do stworzenia teoretycznego modelu protojęzyka wykorzystamy artefakty archeologiczne, ponieważ pozwolą nam one go skonkretyzować, łącząc go z konkretnym okresem na osi czasu.

Korzystając z metodologii stosowanej w archeologii poznawczej zaproponujemy i przetestujemy teoretyczny model protojęzyka oparty na ograniczeniach opartych na analizie archeologicznej. Następnie do empirycznej analizy naszych wyników zastosujemy eksperymentalną metodologię semiotyczną opartą na pantomimie (będącej nieliniowym środkiem komunikacji). W tym celu zidentyfikujemy zdolności poznawcze, które potrzebne są zarówno do produkcji narzędzi, jak i produkcji języka, a następnie przeanalizujemy istniejące zbiory archeologiczne, badając sposób wytwarzania narzędzi kamiennych i odtwarzając sekwencję działań, która pozwoliła na przekształcenie bloku kamienia w narzędzie. Otrzymane przez nas wnioski pozwolą na stworzenie modelu teoretycznego. W fazie eksperymentalnej projektu zbadamy, czy model ten jest bardziej wydajny niż pantomima, w której uczestnicy będą porozumiewać się przekazując sobie informacje o procesie wytwarzania narzędzi przy pomocy naszego modelu lub pantomimy. Przykładowo, badani będą symulować poszukiwanie surowca, prosząc o wyjaśnienie partnerowi, jak znaleźć obiekt w pomieszczeniu. Dzięki temu będziemy mogli skoncentrować się na przekazywaniu wiedzy, które, jak przypuszczamy, wymaga języka bardziej niż nauka rzemiosła, która wymaga mozolnej nauki. Oczekujemy, że wyniki pozwolą nam skonkretyzować pojęcie protojęzyka i postawić hipotezę na temat stosowności protojęzyka w określonym momencie prehistorii.

Głównym celem naszego badania jest lepsze zrozumienie koncepcji protojęzyka i tego, w czym różni się on od pantomimy, która jest nieliniowym środkiem komunikacji i tym samym pewnego rodzaju podstawowym poziomem porównawczym dla komunikacji człowieka. Spodziewamy się również, że nasza dogłębna analiza danych archeologicznych zintegruje argument archeologiczny z dziedziną ewolucji języka, która jest często ignorowana lub wykorzystywana powierzchownie.